

UDC 378.011.3-051:811]:159.923.2
DOI: 10.46591/MHJM.2020.0301.0002

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

© 2020

Стрижак Юлія Олегівна, аспірантка кафедри педагогічної майстерності
та менеджменту імені Івана Андрійовича Зязюна

Гриньова Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор,
декан природничого факультету

*Полтавський національний педагогічний університет імені Володимира Галактионовича Короленка
(36000, Україна, Полтава, вулиця Остроградського, 2, e-mail: grinovamv@gmail.com)*

Анотація. У дослідженні схарактеризовано сутність розвитку саморегуляції як основи успішної професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, проаналізовано компоненти саморегуляції. Спроба з'ясувати природу саморегуляції професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови дала змогу встановити причину функціонування структурних елементів формування саморегуляції під час професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Проблема формування саморегуляції майбутніх учителів іноземної мови, а також становлення основ професіоналізму, суттєво зростає у зв'язку з перебудовою системи освіти в Україні. Майбутньому педагогу необхідно вміти розвивати в собі моральні і духовні якості, ставити перед собою конкретну мету, володіти засобами її досягнення, приймати усвідомлені рішення, запобігати конфліктним ситуаціям, вміти виходити зі складних та незвичних ситуацій. Формування і розвиток саморегуляції майбутнього вчителя іноземної мови є найвищим рівнем розвитку майбутнього педагога та передбачає свідоме оволодіння професійним становленням.

Ключові слова: саморегуляція, компоненти саморегуляції, професійна підготовка, рефлексія.

SELF-REGULATION AS A COMPONENT OF SUCCESSFUL PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

© 2020

Stryzhak Yuliya Olehivna, post-graduate student of the Department of Pedagogical Skill
and Management Ivan Zyazun

Grinyova Maryna Viktorivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty
of Natural Sciences

*Poltava Volodymyr Galaktionovich Korolenko National Pedagogical University
(36000, Ukraine, Poltava, 2 Ostrogradsky Street, e-mail: grinovamv@gmail.com)*

Abstract. The essence of the development of self-regulation as a basis for successful professional training of future foreign language teachers is characterized in the study, the components of self-regulation are analyzed. The attempt to find out the nature of self-regulation of professional training of future foreign language teachers made it possible to establish the reason for the functioning of structural elements of formation of self-regulation during the professional training of future foreign language teachers. The problem of formation of self-regulation of future foreign language teachers, as well as the foundations of professionalism, is significantly increasing due to the restructuring of the education system in Ukraine. The future teacher should be able to develop moral and spiritual qualities, set a specific goal, have the means to achieve it, make informed decisions, prevent conflict situations, be able to deal with difficult and unusual situations. Formation and development of self-regulation of the future foreign language teacher is the highest level of development of the future teacher and implies conscious mastery of professional development.

Keywords: self-regulation, components of self-regulation, professional training, reflection.

САМОРЕГУЛЯЦИЯ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ УСПЕШНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

© 2020

Стрижак Юлия Олеговна, аспирантка кафедры педагогического мастерства
и менеджмента имени Ивана Андреевича Зязюна

Гринёва Марина Викторовна, доктор педагогических наук, профессор,
декан естественного факультета

*Полтавский национальный педагогический университет имени Владимира Галактионовича Короленко
(36000, Украина, Полтава, улица Остроградского, 2, e-mail: grinovamv@gmail.com)*

Аннотация. В исследовании охарактеризованы сущность развития саморегуляции как основы успешной профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка, проанализированы компоненты саморегуляции. Попытка выяснить природу саморегуляции профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка позволила установить причину функционирования структурных элементов формирования саморегуляции во время профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка. Проблема формирования саморегуляции будущих учителей иностранного языка, а также становление основ профессионализма, существенно возрастает в связи с перестройкой системы образования в Украине. Будущему педагогу необходимо уметь развивать в себе нравственные и духовные качества, ставить перед собой конкретную цель, владеть средствами ее достижения, принимать осознанные решения, предотвращать конфликтные ситуации, уметь выходить из сложных и необычных ситуаций. Формирование и развитие саморегуляции будущего учителя иностранного языка является самым высоким уровнем развития будущего педагога и предполагает сознательное овладение профессиональным становлением.

Ключевые слова: саморегуляция, компоненты саморегуляции, профессиональная подготовка, рефлексия.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реалії сьогодення слугують наявним свідченням існування об'єктивної необхідності вжиття заходів щодо внесення кардинальних змін у зміст та сутність існуючої системи вищої освіти, зокрема, в галузі іншомовної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Очевидні трансформації в усіх сферах життєдіяльності людства,

динамічний розвиток високих технологій, загальна інноваційна спрямованість світового господарства, закономірним наслідком чого є стрімка оновлюваність інформації, що призводить до швидкого застарівання наявних знань, є типовими рисами постіндустріальної епохи, становлення якої супроводжується тотальною глобалізацією та інформатизацією суспільства. В таких умовах молодий педагог, зрощений на усталених принципах

знеособленого класно-урочного формату викладання іноземної мови, (що й досі практикується в більшості ВНЗ багатьох країн світу), орієнтованого на озброєння студентів комплексом уже готових уніфікованих знань, поряд із таким же стандартним набором умінь та навичок, має порівняно низький потенціал для адаптації та подолання численних викликів нинішньої нестабільної дійсності.

Одним із завдань сучасної освіти є задоволення соціальних вимог до підготовки молоді до успішного життя в сучасному суспільстві. Освіченість сьогодні нерозривно пов'язана з відповідальністю за самостійно прийняті рішення в ситуації вибору, вона вимагає мобільності та конструктивізму. Створювані освітні умови мають розвивати у студента вміння ставити перед собою певні освітні цілі, знаходити й обирати необхідні способи їх досягнення, приймати відповідальні рішення, послідовно їх реалізовувати, критично оцінювати результати й фіксувати їх у особистому досвіді. До властивостей, у яких виявляється самостійність, відносять здатність до самореалізації, самоконтролю, вміння регулювати свою поведінку та емоційні реакції, вміння зберігати власну точку зору на протидію зовнішньому тиску. Формування і розвиток у майбутніх вчителів іноземної мови вмінь саморегуляції, необхідної для будь-якої продуктивної діяльності, є одним з найбільш актуальних і складних завдань сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких ґрунтується авторська думка; виділення невирішених раніше частин загальної. Розробкою проблеми саморегуляції поведінки особистості займалися вчені, які досліджували: окремі її прояви в різних видах діяльності – О. Конопкін [1], Г. Нікіфоров, О. Осніцький [2] та інші; моральний розвиток особистості на різних вікових етапах – Л. Божович, І. Дубровіна, В. Мухіна [3] та інші; проблему саморегуляції в дослідженнях рефлексії – І. Бех, В. Давидов, А. Зак, Б. Зейгарник [4] та інші; моральний вчинок як основу саморегуляції – І. Бех, М. Савчин, С. Рубінштейн, В. Татенко, В. Ядов, П. Якобсон [2] та інші; вольову регуляцію особистості – Л. Виготський, В. Іванніков, С. Рубінштейн [4] та інші.

Створювані освітні умови мають розвивати у майбутнього педагога вміння ставити перед собою певні освітні цілі, знаходити й обирати необхідні способи їх досягнення, приймати відповідальні рішення, послідовно їх реалізовувати, критично оцінювати результати й фіксувати їх у особистому досвіді. До властивостей, у яких виявляється самостійність, відносять здатність до самореалізації, самоконтролю, вміння регулювати свою поведінку та емоційні реакції, вміння зберігати власну точку зору на протидію зовнішньому тиску. Формування і розвиток в педагогів саморегуляції, необхідної для будь-якої продуктивної діяльності, є одним з найбільш актуальних і складних завдань сучасної освіти.

Формування цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати компоненти саморегуляції професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, узагальнити структурні елементи та умови формування саморегуляції під час професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У період професійного становлення особистості розвиток професійної саморегуляції є особливо важливим, тому ці вміння необхідно розвивати вже на перших етапах навчання майбутнього вчителя іноземної мови, оскільки в цей період особистість найкраще засвоює програми розвитку навичок саморегуляції. Програми саморегуляції – це програми, в яких використовуються спеціальні методи і техніки розвитку необхідних навичок або умінь, метою яких є контроль емоційного стану, збереження психологічного здоров'я студентів, попередження стрес-

сонебезпечних станів. Майбутній фахівець має навчитися концентрації і цілеспрямованості на щоденних завданнях і цілях, пов'язаних з професійною діяльністю для того, щоб досягти високої продуктивності та результативності своєї діяльності.

Результати емпіричного дослідження (анкетування, аналіз продуктів діяльності, бесіди, спостереження) студентів ПНПУ свідчать, що психолого-педагогічні знання функціонують у мисленні студентів, стають орієнтирами для прийняття конкретних педагогічних рішень. Крім того, майбутні учителі не мають труднощів з організацією самостійної роботи, вміють використовувати внутрішні механізми планування, контролю та корекції професійної діяльності. Вирішальне значення в цих процесах належить саморегуляції. Так, 80,00 % респондентів (80 осіб) зазначають, що аналізують свою готовність до педагогічної діяльності. І 100 % вважають, що педагог повинен володіти навичками професійної саморегуляції.

Результати здійсненого нами анкетування дозволили визначити напрями роботи щодо формування механізмів саморегуляції як невід'ємної складової педагогічного процесу.

Саморегуляція – це вміння людини бачити кінцеву мету діяльності, самостійно знаходити оптимальні шляхи її досягнення і домагатися здійснення, здатність індивіда створити програму діяльності і на цій основі керувати своїми діями і станом. Результатом саморегуляції є виховання спрямованості, організованості, вміння володіти собою [2, с. 53].

У процесі дослідження нами визначено наступні психолого-педагогічні умови, які сприяють формуванню умінь професійної самоорганізації майбутніх педагогів: забезпечення мотивації студентів до навчальної діяльності; оволодіння вміннями та навичками професійної саморегуляції; залучення студентів до активної творчої діяльності; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі; активне використання нових форм і методів навчання, які стимулюють творчі здібності особистості.

На нашу думку, оволодіння вміннями та навичками професійної саморегуляції передбачає вміння керувати своїм внутрішнім світом, регулювати свої емоційні стани: володіти собою, своїм настроєм, голом, мімікою, жестами, вміння швидко реагувати на поведінку оточуючих людей, вміння швидко приймати правильні рішення у змінній, нестандартній ситуації, формувати емоційну стабільність; найповніше використовувати свої потенційні можливості. Саморегуляція проявляється не тільки в умінні знімати напруження, але й викликати відчуття стриманої сили, упевненості в собі, енергійності, активності.

Дослідивши проблему професійної самоорганізації та саморегуляції, ми виявили, що окрім формування важливих умінь професійної самоорганізації майбутньому педагогу важливо розвивати необхідні особисті якості та бути психічно здоровою людиною: емоційно врівноваженою, здатною до саморегуляції. Психічно здоровій особистості властиві такі якості, як зосередженість, урівноваженість, активна життєва позиція, впевненість у собі, обов'язковість, незалежність, доброзичливість, зацікавленість навколишнім світом та інші. Помірне збудження нервової системи спонукає людину зробити швидше те, що необхідно, працювати краще, бути наполегливою. А занадто високий рівень напруження заважає досягненню мети. Тому, навчаючись саморегуляції, майбутній вчитель розвиває вміння контролювати свої емоції та досягати високих результатів.

Саморегуляція та саморефлексія, як і самоосвідомість, формуються в структурі різноманітності форм діяльності людського життя. Сергій Леонідович Рубінштейн відзначає, що усіякий психічний процес включений у взаємодію людини зі світом, і служить для регуляції її діяльності, її поведінки [3, с. 193]. Складаючи ме-

тодику розвитку умінь професійної самоорганізації, ми прийшли до висновку, що для того, щоб розвинути спроможність студентів до самоуправління (саморегулювання, самоконтролю та самоорганізації) власною діяльністю необхідно забезпечити у вищому закладі освіти рефлексивний тип управління, який полягає у зміні позиції студента, у перетворенні його із об'єкту зовнішніх впливів у активного суб'єкта власної діяльності. Від майбутніх педагогів вимагатиметься більша самостійність у прийнятті певних рішень, у тому числі таких, що стосуються професійної самоорганізації, самоорганізації їхньої роботи, що, у свою чергу, потребуватиме розвитку здатності до свідомої саморегуляції доволі активності.

Через саморегуляцію, самоорганізацію, професійне самовиховання особистості здійснюється професійне самоутвердження майбутнього вчителя іноземної мови. Саморегуляція – це суто індивідуальний спосіб координації людиною власних психічних процесів, станів, якостей, оптимізації власних, зокрема й професійних можливостей. Складовою саморегуляції є підпорядкування змісту і структури професійної діяльності прийнятим особистістю цілям. Самоорганізація майбутнього вчителя у процесі його професійного самоутвердження реалізується через активацію низки психічних процесів – адаптації, самонастроювання, саморозвитку, самонавчання, самовиховання та ін. [4, с. 117].

На нашу думку, розвиток професійної самоорганізації майбутніх вчителів іноземної мови вимагає високої ступені розвитку професійної саморегуляції. Людський індивід є саморегулюючою системою, яка функціонує на основі власних програм життєдіяльності та життєзабезпечення, які виробляються в ході безперервного пристосування до різних умов: природних, побутових, соціальних. Процес саморегуляції може бути як довільним, так і керованим свідомо. Все, що людина усвідомлює, вона може контролювати, регулювати, аналізувати. Саме завдяки свідомості особистість здатна самовдосконалюватися, працювати над собою, підвищувати свій рівень самоорганізації. Свідомість визначає (проекує) лінію поведінки людини, керує формуванням власної особистості, її діяльністю, вирішує питання відносин і взаємодій, спрямовує процеси засвоєння соціального досвіду, регулює емоції, стани, забезпечуючи спроможність розвитку свідомої саморегуляції. Постійна робота над формуванням саморегуляційної компетентності дає майбутньому вчителю можливість досягнути високого рівня розвитку професійної самоорганізації.

Вважаємо, що розвиток моральної свідомості та самосвідомості виходять на перший план і випереджають розвиток свідомої саморегуляції особистості. Спрямовувавши виховання і самовиховання моральної свідомості майбутніх вчителів на формування свідомого ставлення до своїх думок, висловлювань, дій, вчинків, відповідальності за них та їх наслідки, викладач ефективно формує уміння професійної самоорганізації студентів. Гармонійно розвинута особистість характеризується високим рівнем розвитку моральних якостей. Духовна людина з високим рівнем моральної саморегуляції свідомо будує свою життєву стратегію, приймає рішення, засновані на загальнолюдських цінностях. Майбутній вчитель організовує роботу над собою, яка заснована на принципах справедливості, доброти, чесності, чуйності, співчуття, формує моральні установки, які не дозволять йому вести себе аморально ні в якій ситуації. У навчанні цьому сприятиме проведення корекційно-розвивальних занять, використання на заняттях морального дилем, обговорення дилем за принципом: «Я б в цій ситуації вчинив так, як...» та ін.

Особливу увагу дослідників привертає питання визначення психологічних механізмів саморегуляції, які виокремлюють, базуючись переважно на парадигмі вивчення сутності саморегуляції (рефлексія, самооцінка, са-

моконтроль, формування цілей, самонавіювання тощо). Механізмом саморегуляції вважають рефлексію – здатність проводити самоаналіз, тобто, здатність до критичного переосмислення власного досвіду. Рефлексія притаманна тільки людині. Вона функціонує як аналіз суб'єктом власного психічного стану і спрямована на його самовдосконалення, є ключовим моментом розвитку особистості [2, с. 55]. Особливістю цього механізму в процесі навчання майбутніх вчителів іноземної мови є його інтелектуальна спрямованість на оволодіння уміннями професійної самоорганізації.

На нашу думку, здатність до рефлексії свідчить про високий рівень самосвідомості та самоконтролю фахівця, його готовність до корекції своєї поведінки, способу життя, рефлексія об'єднує функції поведінки та управління фахівцем своїми вчинками і діями. Рефлексія спрямована на розвиток самосвідомості: на осмислення й орієнтацію дій суб'єкта (інтелектуальна рефлексія), на самоорганізацію, рух через самопізнання, самоаналіз себе, свого стану – внутрішніх психічних актів, власних форм і передумов, своєї розумової діяльності, цілісного «Я» (особистісна рефлексія) і через осмислення (аналіз) людиною особистості і діяльності партнера по спільній діяльності, взаємовідбиття суб'єктами один одного (міжособистісна рефлексія). Завдяки високому рівню самосвідомості стимулюється творча активність студентів, формуються внутрішні мотиви і цінності, здатність управляти своїми вчинками і діями та корегувати свою поведінку. З рефлексивним рівнем самосвідомості пов'язані самоаналіз, самооцінка і самоконтроль кінцевих результатів творчої діяльності з метою корекції і самовдосконалення цієї діяльності.

Важливим кроком до розвитку професійної саморегуляції є оптимізм, самоконтроль, віра у себе, вірність собі та своїй справі, бажання випробувати власні сили, уміння сприймати зміни як виклик, а не як загрозу. Ми вважаємо, що майбутньому вчителю важливо вчитися поступово формувати в собі уміння та навички саморегуляції на основі рефлексії, пізнавати себе, свій внутрішній світ, гармонійно розвивати свою особистість, вчитися правильно діяти у складних ситуаціях, швидко та правильно приймати рішення та ін.

Можна зазначити, що складність і багатоаспектність процесу формування саморегуляційної компетентності, її динамічний комплексний характер обумовлюють необхідність досліджувати її з позицій системного підходу, який виявляється в усвідомленні мети, мотивів, моделюванні умов, розробці програми діяльності, в пошуку причин її неуспішності, коли від наслідків результатів майбутній вчитель просувається до причин, тобто організує і регулює власну діяльність як систему, здійснює її корегування відповідно до вимог конкретної ситуації.

Ми вважаємо, що для збереження психічного здоров'я студентам необхідно навчитися своєчасно попереджувати психоемоційне перевантаження. Самоуправління психічним здоров'ям припускає не лише

усвідомлення необхідності постійно за нього боротися, але і впевненість у своїх можливостях на цьому шляху, знання про себе. Останнє означає, що людина повинна вміти «розшифрувати» свій психічний стан і впливати на нього, якщо буде потрібно, знати свої найбільш сильні і слабкі особливості характеру (психосоціальні плюси та мінуси особистості), уміти неупереджено, адекватно оцінити справжній рівень своїх фізичних і психічних можливостей та знаходити чинники, що блокують реалізацію творчого потенціалу конкретного суб'єкта.

Учителю-словеснику особливо важливо формувати компоненти професійної саморегуляції, адже велику роль у його фаховій діяльності буде відігравати уміння словом «достукатись до кожної дитини», емоційно та вербально пристосуватися до своїх учнів.

Результати нашого дослідження доводять, що

саморегуляція майбутнього вчителя іноземної мови має формуватися вже з перших днів навчання у вищому навчальному закладі. При вивченні навчальних предметів трансформується світогляд, поглиблюється самопізнання, та гармонізуються стосунки з людьми. У цьому процесі особливо велике значення має нагромадження власного досвіду здійснення фахової діяльності (під час пропедевтичних практик, лабораторно-практичних занять, написання курсових та індивідуально-дослідних робіт і педагогічної практики). Формування у майбутніх учителів іноземної мови умінь та навичок професійної саморегуляції педагога здійснюється за допомогою розвитку механізмів саморегуляції вчителя, зокрема, педагогічної рефлексії. Паралельно відбувається засвоєння знань про роль саморегуляції у фаховій діяльності, елементи саморегуляції вчителя трансформуються у невід'ємні особистісні риси.

Активізація процесів саморегуляції майбутніх учителів іноземної мови здійснюється через усвідомлення ними основних категорій теорії саморегуляції (структура, функції, компоненти); через формування вмінь визначати й усвідомлювати найактуальніші цілі педагогічної діяльності, свідомо обирати способи цієї діяльності; через формування вмінь здійснювати самоаналіз; через розвиток механізмів саморегуляції.

Заслугують на увагу визначені В. Чайкою [7, с. 157] компоненти саморегуляції. Серед них – мотиваційний – відображає усвідомлені студентами моральні поняття, загальнокультурні та професійно-педагогічні цінності, спрямовані на оволодіння професією; емоційно-вольовий – полягає в умінні виявляти витримку, усвідомлювати власні почуття, регулювати свої стосунки та спілкуватися; рефлексивний – передбачає вмінь здійснювати самоконтроль, самокорекцію поведінки, усвідомлювати мету власних дій.

Мотиваційний компонент саморегуляції обумовлений тим, що внутрішніми джерелами активності особистості щодо подальшого навчання, самоосвіти та майбутньої професійної самореалізації, є мотиви, потреби, інтереси до навчання.

У процесі освіти майбутні вчителі являють собою не лише об'єкт впливу, але й суб'єкт діяльності, керований наявними в них пізнавальними й професійними інтересами та іншими мотивами.

Іхню увагу необхідно сфокусувати на мотивацію особистісної відповідальності в набутті професійної компетентності та усвідомленні потребової активності кожного суб'єкта, суб'єктно-особистісної вмотивованості.

Важливо сформувати в студентів уміння ставити й дотримувати мету, свідомо планувати й програмувати свою діяльність.

Емоційно-вольовий компонент саморегуляції. Оскільки стійка емоція – один з психологічних факторів надійності, ефективності, успіху діяльності в складних обставинах, доречно враховувати це в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Передумови емоційної стійкості, позитивної емоції криються в їх змісті залежно від потреб, мотивів, волі, підготовленості, поінформованості та готовності особистості (вчителя та школярів) до виконання будь-яких завдань. Не викликає сумніву, що у формуванні готовності майбутнього вчителя до самостійної педагогічної діяльності великого значення набуває емоційно-вольова саморегуляція як система прийомів самовпливу особистості з метою підвищення емоційно-вольової надійності в екстремальних ситуаціях.

Рефлексивний компонент є чинником спонукання майбутнього вчителя до самоаналізу результатів освітньої діяльності з метою її корекції й проектування власного вдосконалення в іншомовній галузі та методики її викладання.

Ми вважаємо, що коригуючи власну педагогічну діяльність, майбутній учитель іноземної мови має активно працювати над власними здобутками, вносити

зміни у свої професійні дії залежно від багатьох змінних складників, серед яких можуть бути соціальні зміни у вигляді реформ освіти, зміни в галузевих стандартах, шкільних навчальних програмах і планах.

Отже, активізація процесів саморегуляції як складова успішної професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови не передбачає прямого втручання викладача в ситуацію саморегулювання студента. Запорука успіху – опосередкованість коригувального впливу, збереження керування внутрішнім станом студента як суб'єкта, ініціатора власної активності, спрямованої на узгодження внутрішніх резервів з умовами зовнішнього середовища заради результативності професійної підготовки.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Аналіз та вивчення різних аспектів навчальної та педагогічної діяльності майбутніх учителів іноземної мови дозволили зробити висновок про те, що активізація процесів саморегуляції є важливою умовою професійної підготовки майбутніх учителів.

Активізація процесів саморегуляції майбутнього вчителя іноземної мови – це проблема становлення і збереження його професіоналізму, збагачення особистісного, творчого, інтелектуального потенціалу. Результатом такої активізації буде здатність учителя налаштуватися на майбутню педагогічну дію, можливість оптимізувати внутрішній стан, створити радісну, доброзичливу атмосферу педагогічного спілкування в учнівському колективі. Тому від набутих умінь довільної саморегуляції учителя залежить стан психофізичного здоров'я та інтелектуальний розвиток молодого покоління. Формування мотиваційної сфери, розвиток здатності керувати власними емоціями та спроможності до адекватної самооцінки – важливі вихи процесів саморегуляції майбутніх учителів іноземної мови. Взаємозумовленість цих складників – невідмінна передумова спонукання студентів до успішної саморегуляції. Відсутність будь-якого з них, недостатня їх реалізація різко знижує результативність саморегуляції у навчальній діяльності студентів.

Зважаючи на широкі можливості розвитку саморегуляції майбутніх учителів під час професійної підготовки та важливість юнацького віку для розвитку означеного феномену, перспективною проблемою є побудова системи розвитку в студентів різнорівневих механізмів саморегуляції з урахуванням відмінностей її прояву на різних курсах навчання та їх взаємозв'язку з властивостями особистості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конопкин О. А., Прыгин Г. С. Учебная успеваемость студентов и их саморегуляция. *Вопросы психологии*. 1984. № 3. С. 42–52.
2. Гриньова М. В. Саморегуляція як основа навчальної діяльності вчителів природничих дисциплін. *Імідж сучасного педагога*. 2011. № 8–9 (117–118). С. 53–55.
3. Войтюк Н. Л. До питання про професійну саморегуляцію вчителя. *Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Луганськ: Альма-матер*, 2005. С. 193–201.
4. Гриньова М. В. Саморегуляція: навч.-метод. посіб. Полтава: АСМІ, 2012. 294 с.
5. Тур Р. Й. Педагогічна рефлексія – основа формування творчого саморозвитку особистості. *Управління школою*. 2004. № 13, 22–24.
6. Сеньовська Н. Л. Характеристика професійної саморегуляції вчителя-словесника. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. С. 81–85.
7. Чайка В. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності: монографія, за ред. Г. Терещука. Тернопіль: ТНПУ, 2006. 275 с.